

BÖLÜM 9

TÜRKİYE’DE EKONOMİK KRİZ DÖNEMLERİNDE MALİ KURAL UYGULAMALARININ DÜNYA ÜLKELERİ ÖZELİNDE ETKİLERİ:2008-2022; ARASI DÖNEM İNCELEMESİ

Naile Eda ŞEN¹
Ahmet ARSLAN²

GİRİŞ

Keynesyen iktisat, 1930’lu yıllara gelindiğinde kendini kabul ettirmiş ve devletin ekonomiye müdahale etmek istediğinde maliye politikası uygulamalarını ön plan çıkarmıştır. Efektif talebi canlandırmayı öncelikli politika kabul eden bu düşünce, 1970’li yıllara gelindiğinde ülke ekonomilerini olumsuz etkileyen stagflasyonu durdurmaya yetmemiştir. Oldukça popüler olan maliye politikalarının etkinliği artık tartışmaya açık hale gelmiştir. Bu tartışma iki soruyu beraberinde getirmiştir. Maliye politikalarının uygulamasında mali kuralların mı yoksa ihtiyari politikaların mı uygulamaları daha az olumsuzlukla yönetilebilir sorusu yoruma açık hale gelmiştir. İhtiyari maliye politikasının müdahaleci şekilde uygulanması, konjonktürel dalgalanmaların daha da şiddetli hale getirerek, üretimi ciddi düzeyde etkilemiş ve iktisadi büyüme istenilen seviyenin aşağısına çekilmiştir. Bu olumsuz etkilerin ardından hükümetler mali kuralları kurtarıcı rol olarak üstelenmiştir (Günaydın, Eser,2009).

Kamu maliyesinin sürdürülebilirliği konusu, istikrarın sağlanması ve uygulanabilir politikaların verimliliği için 1980’li yıllardan sonra birçok ülkenin markajına girmiştir. Bu ülkelere örnek verilecek olunursa Amerika Birleşik Devletlerinde 1986 yılında yürürlüğe konulan Gramm-Rudman-Hollings sistemi, yine AB ülke-

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, ercumeneda@gmail.com, ORCID iD: 0009-0003-4306-9729

² Doç. Dr. Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Mali Hukuk AD., a.arslan@bozok.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2355-7544

KAYNAKLAR

- Aktan, C. C., & Vural, İ. Y. (2007). *Ekonomi politikası yönetiminde mali ve parasal kurallar*. C. C. Aktan, D. Dileyci, & İ. Y. Vural (Ed.), *Kurumsal maliye politikası* içinde (s. 122). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Anderson, B., & Minarik, J. J. (2006). Design choices for fiscal policy rules. *OECD Journal on Budgeting*, 5(4), 159-208.
- Bağcı, A. (2011). *Ekonomik istikrarın sağlanmasında mali kural: Brezilya ve Türkiye ekonomisi analizi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Baydak, C. (2023). *Mali kuralların kamu borçlanma maliyetine etkisi: Avrupa Birliği ülkeleri üzerine bir inceleme* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bayraktar, D. Y. (2010). Kasım 2000-Şubat 2001 krizi sonrasında alınan önlemlerin borç kompozisyonuna yansımaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 463-480.
- Braun, M., & Gadano, N. (2007). What are fiscal rules for? A critical analysis of the Argentina experience. *CEPAL Review*, 91, 1-22.
- Cottarelli, C. (2009). *Fiscal rules: Anchoring expectations for sustainable public finances*. IMF Fiscal Affairs Department.
- Demir, M., & İnan, M. (2011). Türkiye'de mali kural. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(2), 25-66.
- EMU (2006). *European economy: Public finances in EMU 2006*. Luxembourg: European Commission.
- EMU (2010). *European economy 4: Public finances in EMU 2010*. Brussels: European Commission.
- European Commission (2006). *European economy: Public finances in EMU 2006*. Brussels.
- Günaydın, İ., & Eser, L. Y. (2009). Maliye politikasındaki yeni trend: Mali kurallar. *Maliye Dergisi*, 156, 51-65.
- Güneş, H. (2018). Mali kurallar ekonomik kriz dönemlerinde çalışır mı?(2008 finansal krizi-Türkiye örneği). *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 1(2), 27-44.
- Hallerberg, M., Strauch, R., & Von Hagen, J. (2004). The design of fiscal rules and forms of governance in European Union countries. *European Central Bank Working Paper Series*, 419, 1-62.
- IMF (2005). *Argentina 2005 article IV consultation staff report*. IMF Country Reports, No. 05/236, Washington.
- Japanese Ministry of Finance (2007). Current Japanese fiscal conditions and issues to be considered, 5-11. Tokyo.
- Karagöz, B. (2015). Türkiye'de mali yerelleşme emareleri ve yatay eşitsizlik sorunu. *Sosyoekonomi*, 23(26), 139-164.
- Karagöz, B. (2019). Yerel yönetimler ekonomisinde yatay eşitsizlik sorununa ve çözümüne dair teorik bir inceleme. *International Journal of Public Finance*, 4(2), 250-269.
- Karagöz, B. (2021). Demiryolu hizmetlerinin özelleştirilmesine dair teorik bir inceleme. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (60), 103-117.
- Kaya, F. (2009). Mali kural uygulamaları ve Türkiye incelemesi. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı. (02.12.2010 tarihinde <http://ekutup.dpt.gov.tr> adresinden erişilmiştir).
- Kaya, F. (2010). Mali kurallar maliye politikasında yeni bir eğilim: vergi, harcama, borçlanma vs. üzerine kurallar ve sınırlamalar CC Aktan, A. Kesik ve F. Kaya (ed.), *Türk kamu mali yönetiminde örtük mali kurallar ve ülke tecrübelerinin değerlendirilmesi*. içinde , Ankara: TC Maliye Bakanlığı SGB Yayın, (2010/408), 380-405.
- Kennedy, S., Robbins, J., & Delorme, F. (2001). Fiscal rules in practice. *OECD Economic Studies*, 244-245.
- Keskingöz, H. (2013). Maastricht kriterleri doğrultusunda Türkiye'de mali disiplinin sürdürülebilirliği açısından mali kuralın değerlendirilmesi. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 261-274.
- Kol, E. N., & Karaçor, Z. (2012). 2001 güçlü ekonomiye geçiş programı ve istihdam üzerine etkileri. *Maliye Dergisi*, 162, 379-395.

- Kopits, G., & Symansky, S. (1998). *Fiscal policy rules*. IMF Occasional Papers, 162.
- OECD (2004). *The legal framework for budget systems: An international comparison*. Paris: OECD Publishing.
- Özlale, Ü. (2010). *Mali kural, keşke denklem olmasaydı*. TEPAV, Ankara. (01.05.2011 tarihinde <http://www.tepav.org.tr> adresinden erişilmiştir).
- Roberts, C. (2008). Designing and implementing fiscal rules: UK experience. HM Treasury, 2 December 2008. (Erişim: <http://www.hazine.gov.tr>, 15 Aralık 2010).
- Saygılıoğlu, N., & Erduran, A. Ç. (2011). Mali kural ve etkinlik sorunu: Türkiye örneği. 7. *Ekonomik Yaklaşım Kongresi: Türkiye Ekonomisi'nin Dinamikleri: Politika Arayışları*, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. 100. Yıl Kongre Merkezi, 22-23 Aralık 2011, Ankara. (Erişim: <http://www.ekonomik-yaklasim.org>, 20.11.2015).
- Sevgi, N. H. (2011). *Mali kural, mali disiplin ve Türkiye ekonomisinde istikrar* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şenses, N. (2012). *Maliye politikasını kurala bağlayan yaklaşımlar: Mali kural ve Türkiye uygulaması* (Yüksek lisans tezi). İstanbul.
- Tari, R., & Güneş, H. (2021). Mali kurallar-makroekonomik performans ilişkisi: ampirik analiz. üçüncü sektör. *Sosyal Ekonomi Dergisi*, 56(4), 2536-2549.
- TÜİK (2014). Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması 2014. (16.06.2015 tarihinde <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16198> adresinden erişilmiştir).
- Von Hagen, J. (2005). Fiscal rules and fiscal performance in the EU and Japan. Bank of Japan, Institute for Monetary and Economic Studies (IMES) Discussion Paper Series, 2005-E-5.
- 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (2003), Resmî Gazete Tarihi: 24.12.2003 Resmî Gazete Sayısı: 25326, Yayınlanma Tarihi: 24/12/2003.